

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Q. Horatii || Flacci Sermo-||nvm, sev Satyra-||rvm, sev
Eclogarvm libri || duo: Epistolarum li-||bri totidem.**

Horatius Flaccus, Quintus

Francofurti ad Moenum, 1577

1.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-306)

A **COMPLUREIS ALIOS**] aliquot libri manu scripti habent, *Complureisq; alios.*

PRVDENS] sciens: non per imprudentiam, aut ignorantiam.

ARRIDERE] probati, placere. quibus (inquit) hæc scripta mea, qualiacūque sint, placere velim, non feminis, & viris faminarum similibus.

DISCIPVLARVM INTER, &c.] sic scriptū est in trib. cod. Var. & Iann. Faër. Torn. Ruffard. Nicot. Cleric. neque verò dubium cuiquam debet esse, quin hæc sit recta, & vera lectio, tot codicibus confirmata, vt taceam, quòd eam Porphy. agnoscit. significat autem Horatius, hunc Her-

mogenem, vel feminis probari tantum, non viris: vel discipulos habere impudicos, & parum mares, & fortasse, qui magistro flagitiosè morigerarentur.

PLORARE] *οἰμώζεν.* Quemadmodum, quibus benè cupiunt Græci, eos iubent *χαίρειν, εὖ ἀπαύσειν*, id est, gaudere, & bene rem gerere: sic, quibus malum precantur, eos iubent *οἰμώζεν*, id est, plorare. vide annot. ad Od. 5. epod. ibi, *Ομυλτα στήνυρρον καπυρ.*

CITVS] citò.

SUBSCRIBE] in infima parte scribe: post alia scripta scribe.

SATYRARVM LIBER SECVNDVS.

SATYRA I.

B **VNT** quibus in satyra videar nimis acer: & ultra **E**
Legem tendere opus: sine neruis altera, quicquid
Composui, pars esse putat: simileisq; meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, præscribe. quiescas. ne faciam, inquis,
Omnino versus? aio. peream malè, si non
Optimum erat. verum nequeo dormire. ter vncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
Irriguumq; mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tātus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. cupidum, pater optime,
vires
Deficiunt. neque enim quiuis horrentia
pilis
Agmina, nec fracta pereunteis cuspide
C Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Par
thi.
Attamen & iustum poteras, & scribe
re fortem,
Scipiadam vt sapiens Lucilius. haud mi
hi deero,
Cum res ipsa feret. nisi dextro tempore,
Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris
aurem:

Cui, malè si palpere, recalcitrat undique
tutus.
Quanto rectius hoc, quàm tristi ledere
versu
Pantolabum scurræ, Nomentanumq; ne
nepotem:
Cum sibi quisque timet, quamquam est **F**
intactus, & odit?
Quid faciam? saltat Milonius, vt semet
icto
Accessit feruor capiti, numerusq; lucer
nis.
Castor gaudet equis: ouo prognatus eodè,
Pugnis. quot capitum viuunt, totidem
studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere
verba

Lucill

A Lucill ritu, nostrum melioris utroque.
 Ille velut fidis arcana sodalibus, olim
 Credebat libris: neque, si male cesserat,
 umquam
 Decurrens aliò, neque, si bene, quo fit, ut
 omnis
 Votina pateat veluti descripta tabella,
 Vita senis. sequor hunc, Lucanus, an Ap-
 pulus, anceps:
 Nam Venusinus arat finem sub utrum-
 que colonus,
 Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama)
 Sabellis:
 Quo ne per vacuum Romano incurre-
 ret hostis:
 Sive quòd Appula gens, seu quòd Luca-
 B nia bellum
 Incuteret violenta. sed hic stilus haud pe-
 tet ultrò
 Quemquam animantem: & me, veluti
 custodiet ensis
 Vagina tectus: què cur destringere coner
 Tutus ab infestis latronibus? ô pater, &
 rex
 Iupiter, ut pereat positum rubigine telum:
 Nec quisquam noceat cupidus mihi pacis.
 at ille,
 Qui me commoritur, (melius non tangere,
 clamo)
 Flebit: & insignis tota cantabitur urbe.
 Seruius iratus leges minuitur, & urna:
 C Canidia Albucl, quibus est inimica, ve-
 C nenum:
 Grande malum Turius, si quis se iudice
 certet.
 Ut, quo quisque valet, suspectos terreat:
 utque
 Imperethoc natura potes, sic collige mecum.
 Dente lupus, cornu taurus petit. unde,
 nisi intus
 Monstratum? Sceua viuacè crede nepoti
 Matrem: nil faciet sceleris pia dextera.
 mirum:

Ut neque calce lupus quemquam, neque D
 dente petit bos.
 Sed mala tollet animum vitiato melle cicuta.
 Ne longum faciam: seu me tranquilla se-
 nectus
 Expectat, seu mors atris circumuolat alis:
 Dives, inops, Romæ, seu fors ita iusserit,
 exsul,
 Quisquis erit vita, scribam, color. ô puer,
 ut sis
 Vitalis metuo, & maiorum ne quis amicus
 Frigore te feriat. quid cum est Lucillius
 ausus
 Primus in hunc operis componere carmi-
 na morem,
 Detrahere & pellem, nitidus qua quis-
 que per ora E
 Cederet, introrsum turpis? num Lelius,
 aut, qui
 Duxit ab oppressa meritum Karthagi-
 ne nomen,
 Ingenio offensus? aut laeso dolere Metello?
 Famosisq; Lupo cooperto versibus? at qui
 Primores populi arripuit, populumque
 tributum,
 Scilicet uni æquus virtuti, atque eius a-
 micis.
 Quin, ubi se à vulgo, & scena, in secreta
 remorant
 Virtus Scipiada, & mitis sapientia Lall:
 Nugari cum illo, & discincti ludere, do-
 nec
 Decoqueretur olus, soliti. quicquid sum F
 ego, quamuis
 Infra Lucill censum, ingeniumq; , tamen
 me
 Cum magnis vixisse inuita fatebitur usq;
 Inuidia: & fragili quærens illidere den-
 tem,
 Offendet solido. nisi quid tu, docte Tre-
 bati,
 Dissentis. equidem nihil hinc diffindere
 possum.

Sed

A *Sed tamen ut monitus caueas, ne forte negoti*

Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:

Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est,

Iudiciumq; esto, si quis mala: sed bona si quis

Iudice condiderit laudatur Cesare. si quis

Opprobrijs dignum latrauerit, integer ipse:

Soluentur risu tabulae: tu missus abibis.

B **VIDEAR NIMIS ACER]** videar nimis vehemens in reprehendis, & insectandis hominibus, nimium saeuus, & asper: χαλεπώτερος τῶ δέοντος. quidam libri vet. habent *videor*.

ET ULTRA LEGEM TEND.] & quibus videar ultra satyræ legem opus intendere. & verò in quibusdam libris manuscriptis ita legitur, *intendere*. ductum à neruis, aut fidibus nimium intentis. Est autem satyræ lex, ut comiter, & urbanè, & per ludum, ac iocum, mores, vitiaque hominum notet, ac reprehendat: non asperè, non feridè, non petulanter, non contumeliosè, non iracundè, vt Perf. & Iuuenal. Et attende, legem non temerè commemorari ab eo, qui loquatur cum Iurifconf.

SINE NERVIS ALTERA] altera pars, quicquid scripsi, nimis laxum, & propemodum enerue esse existimat. & attende, eum in tralatione manere.

TREBATI] hunc Trebatium, clarum iurifconsultum fuisse constat. eundem M. Tullio Ciceroni admodum familiarem fuisse ex ipsius Ciceronis ad illum epistolis perspicere licet lib. 7.

C **DEDUCI]** tanquã lineas: vel potius tanquã lanã, seu linum. epist. Ad August. *tenui deducta poemata filo*. ad quem locum hac de re plura.

TER VNCTI TRANSN. TIB.] quoniam hæc à Trebatio iurifconsulto pronuntiantur, quasi edicta quædam, & leges: faceret simili verborum formula concipiuntur, atque leges componi solent. Iam verò nemini est obscurum, à labore, & cibo, vinoque somnum esse dulcissimum, ac placidissimum. quod cur ita fiat, docet Lucret. lib. 4. his versibus, *Deinde cibum sequitur somnus, quia, qua facit aer, Hac eadem cibus, in venas dum diditur omnis, Efficit: & multo sopor ille grauissimus exstat, Quem satur, aut lassus capias: quia plurima ium se Corpora conturbant magno confusa labore. Fit ratione eadem comiectus porro animai Altior, atq; foras eiectus largior eius, Et diuisior inter se, ac distra etior intus.*

ALT O] Homerus, & Græci ὑπνον νιδυμον appellant, id est, vel altum, vel iucundum: quanquam

interdum pro eo, quem iidem νήγετον nominant, vsurpatur. Virgil. lib. 8. *Aeneid. princip. Alituum, pecudumq; genus sopor altus habebat.*

IRRIGVVM] non dixit obrutum. esset enim tum somnus implacidus, insuauis, iniucundus, atq; (vt ita dicam) infomnis: sed irriguum. rectè igitur Alcæus πύλε πνεύμονας οἴνω, id est, vino pulmones irriga. tralatio autem est ab horto irriguo. sat. 4. lib. 2. *irriguo nihil est elutius horto.*

SUB NOCTEM] paullo ante noctem, vt alibi docuimus.

RAPIT] significantius dixit, quàm si dixisset, *capit*.

LATVRVS] consequuturus, accepturus, vt saepe alibi.

CVPIDVM, PATER OPT.] respondens Horatius, cupientem (inquit) pater optime Trebati, vires deserunt: præclara quidem est voluntas, sed deest nobis facultas. Debet autem poeta suas vireis diligenter explorare, neque rem vllam scribendam suscipere maiorem viribus, & facultate. sic epist. ad Pison. *Sumite materiam vestris, qui scribitis, equam Viribus, & versate diu, quid ferre recusent, Quid valeant humeri.*

NEQUE ENIM QVIVIS HERR. PIL.] sic ferè Od. 6. lib. 1. *Nos, Agrippa, neq; hæc dicere, nec grauem Pelida stomachum cedere nescij, &c. & Od. 12. li. 2. Nolis longa fera bella Numantia, &c.*

AVT LABENTIS EQVO D. VVLN. P.] Parthi enim ex equis pugnabant, & erant equites. Od. 2. lib. 1. *Neu sinas Medos equitare inultos Te duce Cesar.* & Od. 19. eiusd. *Nec patitur Scythas, Et versis animosum equis Parthum dicere, nec que nihil attinent.* ad què locū, & itè ad aliarū odarum libros, Parthos equites fuisse, & ex equis pugnare solitos, notauimus. *labentis autem equo Parthi vulnera* dixit ad laudè Augusti spectans, quasi Augusti virtute Parthi, qui in pugnis equestribus multum valere & pollere putabantur, superati ex equis suis deiecti fuerint. *describat* autem edendum curauit, libros aliquot veteres secutus: nonnulli tamen non minus vetusti habent *describit*, quod æque probo.

FRACTA CVSPIDE] cuiusmodi tela dicitur Marius excogitasse, vt & essent hostibus inutilia, & ne è corporibus sauciorū euelli possent: qua dere sic Plutarchus in Mario, λέγεται δὲ εἰς ἐκείνου τῷ μάχῃ παρῶτον ὑπὸ Μαρτίου κακοπονηθῆναι τὸ πρὸς τὸς ὑσούς. τὸ γὰρ εἰς τὸν σιδηρὸν ἐμβλημα τῶ ξύλου παρῶρον μὲν ἰσχυρῶς ἀπορροῦν κατεπιλημμένον σιδηρεῖς. Τότε δὲ ὁ Μάριος τῷ μὲν, ὡσπερ εἶχεν, εἰασε τὴν δὲ ἐπέραν ἐξελάν, ξύλον ἢ λοι εὐθραστον ἀντ' αὐτῆς ἐπέβαλε, τὸ χυλῶν παρῶρον τὸν ὑσὸν τῶ θυρεῶ τῶ πολεμῖς, μὴ μὲνιν ὀρθόν, ἀλλὰ τῶ ξύλινῃ κλασθέντῃ ἢ καμπῶ γίνεσθαι πρὸς τὸν σιδηρὸν, καὶ παρέλκεσθαι τὸ δούρ δὲ τῷ ἐρεβλότῃ τῆς αἰχμῆς ἐνεχόμενον. id est, *Dicitur tum ad id pralium illud à Mario de iaculis innotatum esse. Nam ea pars ligni, qua in ferum inferitur, antea duabus fibulis ferreis continebatur: Tunc autem Marius, alteram quidem, quem admodum erat, reliquit: altera autem exenta, clauū ligneum fragilem in eius locum immisit, eo consilio, vt iaculis ad clypeum hostis adiectum, non maneret relictum, sed clauo ligneo fracto, curuaretur ferrum, &*

lignum

A lignum transversa cuspide hærens, deorsum pendèret.

ATTAMEN ET IVST.] loquitur Trebatius. Sibella ab Augusto gesta scribere non potes: at poteras eius fortitudinem, iustitiam, animi magnitudinem, ceterasque virtutes laudare, ac prædicare: quemadmodum Scipionis laudes Lucilius suis scriptis posteritati commendavit, ac memoriæ prodidit.

ET IVSTVM POTERAS, ET SCRIBERE FORTEM] Augustum iustitiæ, & fortitudinis nomine laudare poteras.

SCIPIADAM VT SAP. LVCIL.] quemadmodum Lucilius sapiens descripsit Scipiadam, id est, Scipionem. infra eadem saty. Virtus Scipiade, &c.

HAUD MIHI DEERO] id est, operam huic rei nauabo, inquit Horat.

NISI DEXTRO TEMP. FLACCI VERBA] ordo verborum hic videtur esse quibusdam, & sententia ab illo loco, haud mihi deero. Non me præbebo negligentem, neque ignauum in laudandis Augusti virtutibus, cum opus erit, si modo mea verba tempore opportuno attentè audiuntur ab Augusto. atque ita hic locus pendere è superioribus verbis intelligitur, haud mihi deero, nisi dextro tempore Flacci verba non ibunt, &c. id est, haud mihi deero, si mea verba opportunè ibunt per attentam Cæsaris aurem. Alij sic, & fortasse melius, explicant, vt separatim legatur, & per se, hoc modo. Verba mea non nisi dextro, seu opportuno tempore per attentam Cæsaris aurem ibunt: carmina mea ad aureis Cæsaris peruenire non sinam nisi tempore opportuno. Itaque attentam aurem interpretantur ad audiendum erectam.

B præbebo negligentem, neque ignauum in laudandis Augusti virtutibus, cum opus erit, si modo mea verba tempore opportuno attentè audiuntur ab Augusto. atque ita hic locus pendere è superioribus verbis intelligitur, haud mihi deero, nisi dextro tempore Flacci verba non ibunt, &c. id est, haud mihi deero, si mea verba opportunè ibunt per attentam Cæsaris aurem. Alij sic, & fortasse melius, explicant, vt separatim legatur, & per se, hoc modo. Verba mea non nisi dextro, seu opportuno tempore per attentam Cæsaris aurem ibunt: carmina mea ad aureis Cæsaris peruenire non sinam nisi tempore opportuno. Itaque attentam aurem interpretantur ad audiendum erectam. dextro tempore posuit pro opportuno, vt leno tempore sat. 4. huius lib. pro contrario. cum te sic tempore leno Interpellarim.

CVI MALE SI PAIP.] cui si quis blandiatur ineptis, aut immoderatis laudibus: ita omni ex parte reclusus, ac septus est aduersus assentationis dulcedinem, atque illecebram, itaque eam odit, ac reiicit, vt ab ea capi non possit. blanditias, & assentationem aspernatur, ac respuit. tralatio est ab equis calcitrosus. sic M. Tull. de Cælio Clodiam amantem spernente, calcitrat.

C QVANTO RECTIVS HOC] Trebatius loquens, quanto præstat (inquit) hoc scribendi genus tractare, quam satyras scribere, quibus vitiosos homines lædas?

QVID FACIAM?] respondens Horat. ostendit suo quemque studio delectari, sua quemque voluptate teneri. & εν παρόδω vrbane, & satyricè Milonium quendam ætatis suæ scurram, notat, hominem temulentum, & cum temulentus esset, saltare solitum.

VT ICTO ACC. FERV. CAP. NVM. QVE LVC.] id est, vbi, seu posteaquam nimio vinipotu caput eius concaluit, & ebrius factus binas se lucernas videre existimat, pro singulis. Sic Iuuen. & geminis exsurgit mensa lucernis. Aristoteles problem. τριμ. γ. quærit cur ita fiat, & rationem affert his verbis, Δια τὴν ποῖς μεθύσειν ἐνίοτε πολλὰ φαίνεται τὸ ἐν ὀρώσειν, ἢ ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἔσονται κινουμέναι

QVO FIT, VT OMNIS VOT.] quo fit, vt omnis Lucillij vita pateat, veluti in tabula votiuâ, descripta,

ὑπὸ τῷ οἴνῳ, καθὰ περὶ ὅλην κεφαλὴν κινουμένων δὲ τῶν ἀρχῶν ἐκ εἰς ταυτὸ συμβάλλουσιν αἰσθησεις, ἀλλ' οἶον ὅτι μέρος ἐκάτερον τὸ ὀρωμένον, διὸ δύο φαίνεται. ταυτὸ δὲ τῶν γίνεται, καὶ αἰσθησεις κατὰθεν πρὸς τὴν ὀφθαλμῶν ἐκίνησε γὰρ τὴν ἀρχὴν τῶν ὀφθαλμῶν. ὥστε μικρὴ εἰς ταυτὸ συμβάλλει τῆ ἐτέρα. ἢ μὲν οὖν πρῶτη κίνησις ἐξωθεν γίνεται, ἢ δὲ ἀπὸ τῶ οἴνου, ἔσωθεν. ὁμοίως δὲ ὅθεν ταυτὸ γὰρ ποιήσει ὁπωσοῦν κινηθεῖσα. quæ sic interpretor, Quam ob causam ebrijs cum vnum cernunt, multa videntur? an quoniam aspectuum principia intrinsecus à vino mouentur, quemadmodum caput totum? cum principia autem mouentur, non in idem conueniunt aspectus, sed ad vtramque quodammodo partem eius, quod cernitur? iccirco duo appàrent? hoc idem porro etiam accidit, si quis infernè aspectum premat. nam principium ipsius aspectus mouit, ita vt is non amplius in eandem rem, atque alter, conueniat. Actalis quidem motio fit extrinsecus. ea autem, quæ à vino gignitur, intrinsecus. verùm nihil interest. visus em quomodo cūq; motus fuerit, hæc ita efficiet. Lucretius autem lib. 4. horum, & similibum causam opinioni, & errori animorum ascribit. sensus enim numquam falli affirmat. sic Lucret. At si forte oculo manus vni subdita subter Pressit eum: quodam sensu fit vti videantur Omnia, qua tuimur, fieri tum bina tuendo: Bina lucernarum flagrantia lumina flammis, Binaq; per totas ades geminare supellex, Et duplices hominum facies, & corpora bina, &c. sequitur statim, Cetera de genere hoc mirando multa videmus, Quæ violare fidem quasi sensibus omnia querunt: Nequicquam, quoniam pars horum maxima fallit Propter opinatus animi, quos addimus ipsi, Pro visis vt sint, qua non sint sensibus visa.

CASTOR GAUDET EQVIS, OVO P.] etiam geminorum fratrum diuersa studia solent esse, vt appàret in Castore, & Polluce, quorum hic pugil clarissimus, ille optimus eques fuisse dicitur. existimant nonnulli, ætate Horatij geminos fratres fuisse sic nominatos, quorum alter equis, alter cæstibus delectaretur. mea nihil refert. sed mihi tamen simplicius videtur, vt fratres Helenæ intelligamus.

ME PEDIBVS DELECT. CLAVD.] sic locutus est satyra superiore. ut sit quis pedibus quid claudere senis, Hoc tantum contentus.

CREDEBAT] committebat: tralatio est. vide annot. ad Od. 5. lib. 3. ibi, Qui perfidius se credit hostibus.

NEQVE SI MALE CESSERAT, VSQVAM DEC.] id est, neque si quid ei malè euenerat, neque si prosperè, vltquam aliò confugiens, quam ad scribendum, aut legendum. mendosè in quibusdam libris legitur gesserat. iam decurrens aliò, id est, conferens se aliò, confugiens aliò. ita hoc participio vsus est Oda 29. lib. 3. Non est meum smugiat Africis Malus procellis, ad miserâs preces Decurrere, &c. Præterea vsquam edendum curavi potius, quam vltquam, libros pluribus veteres secutus: quamquam vltquam non damno: in nonnullis libris etiam vet. repertum.

QVO FIT, VT OMNIS VOT.] quo fit, vt omnis Lucillij vita pateat, veluti in tabula votiuâ, descripta,

A descripta, atque expressa. *votina tabula* appellan- tur, quæ sunt vota, quæ ve ex voto suspenduntur in fanis, quales sunt naufragorum, aut eorum, qui ex graui & periculoso morbo recreati conualuerunt. supra Od. 5. lib. 1. *me tabula sacer Vo- tina paries indicat humida Suspendisse potenti Vesti- menta maris Deo.*

LUCANVS, AN APPVLVS ANCEPS] inter Lucaniam, & Apuliam interiectus, vtriusque particeps, ita, vt dubium sit, Lucanusne sim, an Appulus, nempe Venusinus: quia Venusinus colonus inter vtrosque sineis Lucaniæ scilicet, & Apuliæ, arat. Intellige, coloniam à populo Ro. in Venusiam esse missam, ne eà hostes in Romanos incurrerent.

QVO NE, &c.] id est, vt ne hostes populi Ro. in Romanos inuaderent. quidam libri manu- scripti habent, *Quà ne*, id est, ne aliquà, seu per ali- quam partem, seu viam.

B SIVE QVOD] siue quia Appuli, siue quia Lu- canibellum populo Ro. inferrent. alij quod pos- tum esse putant pro *aliquod*, sed eos refellit co- dex vnus Vatic. & Tornes. in quibus ita scriptum est, *Sine quia Appula gens. seu quod Lucania bellum, &c. incutere bellum* autem, id est, inferre, Hora- tio vsitatum.

HAVD PETET VLTRÒ] nō petet quæquā, nisi sim lacesitus. hæc enim vis est, vocis *ultrò*.

QVEMQVAM ANIMANTEM] quem- quam viuum, quemquam anima & corpore con- stantem. M. Tull. in Timæo, à quo enim animante reliquos omneis contineri vellet animanteis, hunc ea forma figurauit, qua vna omnes reliquæ formæ con- cluduntur. aliàs animans, & fæminini generis est, & neutrius.

DESTRINGERE] propriè, & vsitatè, vt sup. annot. ad Od. 3. lib. 1.

TVTVS AB INFESTIS LATRON.] sic loquitur sup. Od. 4. lib. 3. *Vt tuto ab atris corpore viperis Dormirem, &c.* & sat. 6. huius lib. in extr. *Tutus ab insidijs.* vide annotationem ad Odam 16. lib. 3. ibi, *munierant satis Nocturnis ab adult.*

C VT PEREAT POSITVM RVB. F.] vtinā telum in vagina cōditum, tubigine exedatur. Pri- scian. hunc locum testem producit lib. 15.

NEC QVISQVAM NOC. CVP.] & vtinam nemo me lacesat iniuria: vtinam nemo mihi vl- trò iniuriam inferat, pacis cupido.

AT ILLE, QVI ME COM.] at, qui me pro- uocarit, plorabit, & erit fabula totius populi. Pla- to in Minoë, monet eum, qui bonæ existimationis cupidus est, ne poëtas offendat, neue lacesat, Mi- nois exemplo, qui quamuis fuerit rex clementis- simus, iustissimus, optimus: tamen propterea quòd offensionem, odiumque tragicorum poë- tarum subierit: & clementiæ, iustitiæque suæ fru- ctu caruit, & iniustus est in humanitatis, crudeli- tatis, iniustitiæ notis in posterum sempiternis. Ver- ba Platonis sunt hæc, *Διὸ καὶ σὺ, ὦ βέλπης, ἐὰν σαφρονῆς, εὐλαβῆς εἴης, καὶ ἄλλος πᾶς ἀνὴρ, ὅτῳ μέλει τῶ εὐδοκίμου εἶναι, μηδέποτε ἀπεχθάνεσθαι ἀνδρὶ ποιητικῷ μηδενί. οἱ γὰρ ποιηταὶ μέγα δύνανται εἰς δόξαν ἐφ' ὅπου τὸ ἀν' παιῶσιν εἰς τὸς ἀνδρῶ- πους εὐλογοῦντες, ἢ κακῶς ἠροῦντες.* id est, Quapropter e-

tiam tu ò vir optime, si sapias, caue, & quiuis alius. D cui cura sua existimatio est, ne vllius poëte inimi- citias in te conflēs. poëta enim multū valent ad famam in vtramque partem, siue laudent, siue maledicant. Itaque Archilochus ille ad maledi- cendum egregiè promptus, ac paratus, cū à quo- dam contumeliosè appellatus esset, ita respondit, *τὸν πέτ' ἴγα πέρθ' συνείληφας*, id est, cicadam ala compre- hendisti. huius autem animalis mirus est stridor, si alaprehendatur. Huc pertinet & illud, quod scri- bit Plutarchus in Theleo, *εἰοικε γὰρ ὄντως χαλεπὸν εἶναι φωνῶν ἐχέσθαι πόλει, καὶ μῦθον ἀπεχθάνεσθαι*, id est, reuera molestum & durum est cum ciuitate, quæ vocem & musam habeat, inimicitias suscipere.

FLEBIT] *οἰμώξει*, dolebit, miseriam suam con- queretur, ac deplorabit, miser erit. vide annot. sup. ad Od. 5. epod. ibi, *O multa fleturum caput.*

ET INSIGNIS TOTA CANTAB. VR.] perueniet in ora virum: nobilitabitur meis versibus ad ignominiam, & infamiam sui nominis sempiternam.

E SERVIVS IRATVS] quæstor. intelliga- mus, hunc ætate Horatij fuisse prætorem, & quæ- stioni alicui rei capitalis præfuisse. Virgil. 6. Æn. *Quæstor Minos vrnam mouet.* adhibebatur autē vr- na, ad fortitionē, subfortitionemq; iudicium. Alij accusatorem & calumniatorem fuisse volunt.

CANIDIA ALBVCI] Albucij filia venefica, Gratidia nomine: de qua supra Oda. 3. epod. *an malas Canidia tractauit dapes?* & tota Od. 5. & 17. & saty. 8. lib. 1.

GRANDE MALVM TVR.] quia iudex le- uis, & nummarius, & venalis, & *δαιροδίκος*. Quòd autem Porphitio notat, apud hunc C. Turium ac- cusatum esse C. Verrem à Cicerone, Hortensio defendente, mihi non probat. Potest tamen fie- ri, vt discoloribus signis iuratorum hominum sen- tentias, seu tabellas notarit: quod factum esse Ro- mæ cū senatorius ordo iudicaret, queritur Ci- cero pro cæmio actionis primæ in Verr. non lon- ge ab extremo.

F VT, QVO QVISQVE VALET, &c.] id est, quo modo, quare quisque plurimum potest, ea re inimicos suos, eosque, quibus se iniuriam esse sentit, aut quos metuit, terreat, & vlciscatur: & quemadmodum imperet hoc ipsa natura, cuius maxima vis est, sic ratiocinare mecum: *ὅτῳ συ- λογίξω μετ' ἐμῷ.*

DENTE LVPVS, &c.] sic M. Tull. lib. 2. de nat. deor. *Iam illa cernimus vt contra metū, & vim suis se armis quæq; defendat. cornibus tauri, apri denti- bus, morsu leones, alie fuga, alie occultatione se tutan- tur: atramenti effusione sepie, torpore torpedines: mul- ta etiam insectanteis odoris intolerabili sæditate repel- lunt.* & Lucre. lib. 5. *Principio genus acre leonum, se- naq; sæcla Tutata est virtus, vulpeis dolus, & fuga cer- nos, &c.* Hac eadem de re lege Aristot. lib. 2. de partibus animalium cap. 9. & lib. 3. cap. 1. & 2. lo- cū autem tantum indicabo. Sic igitur cap. 9. li. 2. *σωεχῆς δὲ καὶ τῶ ἀφηνίθει πῖς ὀσσοῖς καὶ τὰ ποιά δὲ πῶν μασέ- αν, οἶον ὄνου χῆς τε καὶ ὄπλαι, καὶ χηλαί, καὶ κέρατα, καὶ ῥύχνη τὰ ῥ' ὀρνίθων. πάντα δὲ ταῦτα βουθεῖας ἐχέουσι χάλειν τὰ ζῶα. τὰ γὰρ εἰς αὐτὰ ἠσωεσηκότα, &c. οἶον ὀπλή τε ὄλη καὶ κέρατα ὄλον με-*

A μη χαλινηται παρὲς τὴν σωτηρίαν ἐκείνοις. ὅτι τὸ πρῶτον γένοιτο καὶ ἢ τῶν ὀδόντων ὅτι φύσις, πῶς μὲν ἰσχυρὰ καὶ παρὰ φύσιν ἐνέργησεν, πῶς ἡσυχῆς ἐργασίαν: τοῖς δὲ παρὲς τὸ πρῶτον καὶ παρὰ φύσιν, οἷον τοῖς καρχάρδοισι, καὶ χαυλιόδοισι: id est, proxime autem ad ossium naturam, quod ad tactum attinet, accedunt etiam tales partes, verbi gratia, ungues & vngulae, tum solidae, tum bifidae, & cornua, & rostra auium. Omnia autem haec praesidij gratia habent animantes. Quae enim ex ijs constant, &c. verbi causa, vngula tota, & cornu totum, ad salutem cuiusque animalis à natura excogitatum & comparatum est. In hoc genere autem etiam dentes numerandi sunt, alijs quidem attributi ad vnum munus obeundum, nempe ad cibum conficiendum: alijs & ad hoc, & ad praelium, viresque expromendas, vt ijs animalibus & quibus ferrati, & quibus exferti sunt dentes. Eodem ferè pertinent quae 1. cap. vbi de dentibus, & quae 2. lib. 3. vbi de cornibus, scripta sunt: quae, ne sim longior, lectori relinquo suo loco, & apud auctorem ipsum legenda,

B nisi quod temperare mihi non potui quin ascriberem quae de Momo affert Aristoteles cap. illo 2. lib. 3. naturam reprehendente quod cornua tauris affinxisset in capite, non in humeris. sic Aristoteles, Ὁρθῶς δὲ καὶ τὸ ὅτι τῆς κεφαλῆς ποιῶσιν τὴν τῶν κέρατων φύσιν, ἀλλὰ μὴ καλοῦσθαι αἰσίου μῦθος δὲ μὴ μίμνηται τὸν παῖρα, ὅτι ἔκ τῶν τοῖς ἀμοῖς ἐχέει τὰ κέρατα, ὅθεν τὰς πληγὰς ἐπιπέτῃ ἀνίσχυροτάτας, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀδυνεστάτου μέγιστον κεφαλῆς, ἢ γὰρ ὅτι βλεπόντων μῦθος ταῦτα ἐπέπημα. ὡσαύτως γὰρ καὶ εἰ ἐπερωθῆ περὶ τὸ σώματος κέρατα ἐπιφύκει, βλάβος αὖ παρὲρ, καὶ ἄλλως ἢ δὲν ὄντα χησῖμα, καὶ ἐμπόδα τῶν ἐργῶν πολλοῖς ἦν: ἔτω καὶ ὅτι τῶν ἄμων πεφυκότε. ἢ γὰρ μόνον χεῖρ σιωπῆν πῶθεν ἰσχυροτέραι αἰ πληγῆς, ἀλλὰ καὶ πῶθεν πρῶτοίραι, &c. i. Recte autem etiam in eo à natura prouisum & consultum est, quod cornua in capite locatit, non vt Momus Aesopi volebat, qui taurum improbabat, quod non in humeris cornua habeat, vnde plagas incussisset acriores, sed in infirmissima parte capitis. Nam cum haec reprehendebat, parum videbat. Quemadmodum enim si vel in quauis alia corporis parte cornua innata essent, oneri essent, damnataque importarent, neque quicquam prodesse, multisque operis functionibus impedimento essent: sic & si in humeris essent à natura collocata. Non solum enim videre oportet vnde plagae aciores fierent, sed etiam vnde longiores.

C **INTVS]** non foris, sed à natura insitum. **SCEVAE, &c.]** significat, hunc fuisse impium in parentis, & matrem veneno necasse: veneficumque, non sicarium fuisse. Non admodum dissimile est illud Ciceronis pro Scauro. *Libertus patronum non occidit, sed duobus digitulis gulam oblitit.* Sceuae (inquit) luxurioso & perdito homini suam matrem crede, id est, committe, & permitte: manus quidem, & ferrum ab illa abstinebit: sed cicuta cum melle confusa matrem necabit.

NIL FACIET SCEL. PIA DEXT.] pura quidem manus erit à sanguine materno: sed cicuta eam de medio tollet.

MALA] ἐπιβουλη perpetuum, nulla enim cicuta bona est. sic alibi mala lustra, mala ambitio, mali fures. apud Hom. λευκοῖο γάλακτος.

TOLLET] necabit, occidet. sic Varro. *quis patrem decem annos natus tollet, nisi veneno?*

NE LONGVM FACIAM] ne sim longior: vt paucis expediam. sic loquitur M. Tull. lib. 1. de leg. *Non faciam longius: huc enim pertinet, animal hoc prouidum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis, & consilij, praecleara quadam ratione generatum esse à supremo deo.*

TRANQVILLA SENECT.] quia optata est, & à dijs petenda: vt catmine sacul. post epod. *Dij senectuti placida quietem. [date.]*

SEVMORSATR. CIRCVMV. AL.] siue mors mihi impendet, atque imminet, iam iam aduentans. Alas affinxit morti ad significandam eius celeritatem. atra autem appellauit, quia omnia, quae ad inferos, & ad mortem pertinent, tristitia, iniucunda, & horribilia sunt: cuiusmodi sunt & nigra, seu atra: quod saepe alibi notauimus. *Contra Oda 17. libri secundi, volucrisque fati Tardauit alas.*

FORIS] fortuna. caue legas, fors. & vide annot. ad illum locum saty. 1. *Seu ratio dederit, seu fors obiecerit.*

QVISQVIS ERIT VITAE SCR. COL.] ordo est, quisquis erit vitae color, scribam. *vita colorem* intellige vitae genus, conditionem viuendi, sortem, personam. non enim vna est omnium hominum persona, non idem vitae color, non eadem species: aliudque vitae genus est imperatoris, aliud oratoris: aliud negotiatoris, aliud poetae. recte autem colorem appellauit, quia singulorum vitae degendae genera, plerumque tanquam colores quidam, in nobis immutantur, neque quicquam ad animum pertinent: sed ad corpus, aut fortunam. Quamuis autem sua quemque natura ad certum vitae genus fingere videatur: neque tamen semper in deligendo vitae genere naturam sequimur, & sepe, ad quam nos aetatis agenda viam vel propinqui impulerint, vel fortuna, veluti tempestas quaedam, detulerit, in ea constantia causa, repugnante natura, cogimur consensescere, & ad extremum vitae spiritum permanere. epist. 17. *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res.*

OPVER, VT SIS VITALIS, METVO] o puer (inquit Trebatius) ne non sis vitalis, metuo. nomen *vitalis* autem, id proprie significat, quod ad vitam pertinet, quod vitam adiuuat, quod vitae utile est. Lucret. lib. 3. *Est igitur calor, ac ventus vitalis in ipso Corpore, qui nobis moribundos deserit artus. ibid. mors omnia praestat, Vitale praeter sensum, calidumque, vaporem. ibid. Et caput abscissum calido, vinentem, trunco, Seruat humi vultum vitalem, oculosque, patentes, Donec reliquias animae reddidit omneis. & li. 5. Nudus humi iacet, infans, indigus omni Vitali auxilio. & li. 6. primum multarum semina rerum Esse supra docui, quae sint vitalia nobis. M. Tull. lib. de nat. deor. 2. ex quo intelligi debet, eam caloris naturam, vim in se habere vitalem, per omnem mundum pertinentem. ibid. & ceteris naturis omnibus salutarem impertit, & vitalem calorem. Idem de diuination. li. 1. *Luce serenanti vitalia lumina liquit, quamquam legendum est eo loco, vitali lumina liquit: itaque edendum curauimus. Virg. Aeneid. 1. Quisquis**

A *Quisquis es, band (credo) inuisus cœlestibus auras Vitaleis carpis.* Plaut. in Pœnulo, *Iupiter, qui genus colis, alisq; hominũ, per quem viuimus vitale euum.* Interdum etiã vitale appellamus, quod vita præditum est, & viuax: vt Plaut. in Bacchid. *Da, si esse saluum vis me, aut vitalem tibi.* M. Tull. in Lælio ex Ennio, *Quis potest esse vita vitalis, vt ait Ennius, qui non in amici mutua beneuolentia conquiescat?* & ita hoc loco ponitur ab Horat. itemq; in sat. 7. huius lib. ita, *Dauus, amicum Mancipium domino, & frugi, quod sit satis, hoc est, Vt vitale putes.*

MAIORVM NE QVIS AMICVS] ne quis gratiofus apud maiores, & potētiores viros, &c.

FRIGORE TE FERIAM] mortem tibi inferat: te de medio tollat. sic Lucret. lib. 3. *& discedit in auras, Et gelidos artus in lethi frigore linoit.* Idem lib. 4. *namq; iaceret. Eterno corpus persusum frigore lethi.* Virgil. lib. 9. *Æn. voluitur ille vomens calidum de pectore flumen Frigidus, id est, moribus, atque ad eum mortuus, vt explicat Nonius Marcell. Idem in diris. Et calor infuso decedit frigore mortis.* Idem lib. 4. *Æn. Et cum frigida mors anima seduxerit artus.* Horat. Od. 8. lib. 2. *gelidãq; diuos*

B *Morte carenteis.* Itaque docet Varro lib. 4. de ling. Lat. *ignem a nascendo dictum, quod hinc nascitur, quicquid nascitur: ideoq; caler: vt, qui denascitur, ignem amittit, & frigescit.*

QVID? CUM EST LVCIL. AVSVS, &c.] Quid? (inquit Horat.) cum Lucilius primus ausus est satyras scribere?

DETRAHERE ET PELL. NITID. Q.] & cum ausus est ea integumenta detrahere, quibus quisque sua flagitia, suamq; turpitudinem tegetet, ac celaret? ausus est omnia, aut plurima improborum peccata nudare, & in publico quodam modo proponere? sic epist. 16. lib. 1. *speciosum pelle decora.*

CEDERET] incederet. sic Plautus. *Vt transferus, non prouersus cedit, quasi cancer solet.* citat Varro lib. 6. de ling. Lat.

INTRORSVM TURPIS] epist. ad Quintium lib. primo. *Introrsum turpem speciosum pelle decora.*

AVT, QUI DVXIT AB] P. Scipio Africanus posterior, qui Karthaginem deleuit. Od. 8. lib. 4. *Non incendia Karthaginis impie, Eius, qui dormita nomen ab Africa Lucratu rediit, clarius indicant Laudes, quã Calabra Pierides.*

C **INGENIO OFFENS?** num ingenio Lucilij offensi, subintell. sunt?

FAMOSISQVE LVPO COOP.] & num dolere ob Rutilium Lupum famosis versibus confisum? extant Lucilij versus non integri apud M. Tull. lib. 1. de nat. Deor. in quibus hic Lupus, & aliquot alij commemorantur. M. Tull. *Quid de sacrilegis, quid de impiis, periurisq; dicemus? Tubulus si Lucius umquam, Si Lupus, aut Carbo, aut Neptuni filius, vt ait Lucilius, putasset esse Deos: tam periurus, aut tam impius fuisset?*

POPVLVMQVE TRIBVTVM] per populũ tributum, plebem infimam, & vt M. Tullius sæpe nominat, urbanam, significat. erant enim tribus urbana omnium infimæ, & longè minus ho-

nestæ, quã rusticæ. Itaque in eas coniecti fuerunt à Gracchorum patre libertini, vt scribit M. Tull. lib. 1. de orat. ad Q. Fr. Denique tributum populum hinc dicit, quem in epist. 7. lib. 1. *tunicatum popellum. Vilia vendentem tunicato scruta popello.* Sic autem esse legendum periuincunt plerique codices manu scr. in aliis est *tributum*: quæ scriptura tamen ferri potest.

SCILICET VNI ÆQVVS] scilicet vni virtuti placatus, æquabilis, atque amicus: non iratus, neque offensus: sed propitius, & ad fauendũ propensus. vide annot. ad Od. 3. lib. 2.

A VVLGO, ET SCENA] à scena, id est, à luce forensi, ab oculis ciuium, à conspectu populi, & multitudinis. tralatio est à ludis scenicis. sic loquitur M. Tull. oratione pro Plancio: *Omitto illa, quæ si minus in scena sunt, at cerè cum sunt prolata, laudantur.* sic enim hunc locum emendauit ex auctoritate librorum manu scr. qui sic legebatur in vulgatis, *quæ si minus necessaria sunt, &c.*

VIRT. SCIP. ET MITIS. SAP. LÆL.] id est, Scipio, & Lælius: *ἀειπραῖς* quod genus supra annotauimus ad Od. 5. lib. 3. Priscian. lib. 2. **E** scribit dicendum fuisse *Scipionida*. Vtus tamen est eadem voce & Lucilius. *Cornelius Publii noster Scipiadas dicto, &c.* & Lucretius lib. 3. *Scipiades bellifulmen Karthaginis horror.* supra iterum Horat. *Scipiadam vt sapiens Lucilius.*

DISCINCTI] cur nõ dixit *discincti*? quia per virtutẽ Scipionis, & sapientiã Lælij, Scipio, & Lælius significatur, vt diximus. sic Homerus *ὁ δ' ἄλλ' ἔστιν ἄρρητον ἄρρητον, Πρωτον μὲν εἶδος ἄξιον προαιτιδος.* videbatur dicendum *ἀρρητον ἄξια*. sic M. Tull. orat. pro Sextio. *duo importuna prodigia, quos egestas, quos aris alieni magnitudo, &c. tribuno pl. confectos addixerat.* *discinctus* hoc loco non ponitur in vitio, vt Ode 1. epod. *Discinctus aut perdam vt nepos:* sed ad animi laxamentum, ac remissionẽ dumtaxat pertinet, vt ibidem docuimus. *discincti* igitur valet hoc loco idem, quod remissi, ac relaxati: animo à rebus feriis, & à reipub. curis soluto: omni seueritate posita.

DONEC] interea dum, vel tantisper dum, vt Od. 9. lib. 3. *Donec gratus eram tibi.*

DECOQV. OLVVS] ex apparatu, qualis esset eorum cena significat, nempe frugi, minimeque sumtuosa. vide quæ annotata sunt ad illum locum *lachaniq; catinum.* saty. 6. lib. 1. *soliti* autem subintell. erant.

QVAMVIS INFRA LVCILI C. ING.] quamuis & censu, & ingenio Lucilio inferior. fuit autem Lucilius honesto loco natus, nempe familia equestri.

CVM MAGNIS VIXISSE] sic infra epist. ult. lib. 1. *Me primis urbis belli placuisse, domiq;.*

ET FRAGILI QVÆR. ILL. D.] allegoria est, significat autem, inuidis, qui conabatur eum,

A obtrectando, & clanculum mordendo, in crimen vocare, sua vitæ integritatem, castitatem, & innocentiam responsuram, ac restitutam. ducta allegoria est à dente, qui res teneras, molleis ac fragilibus perfringere, & comminuere potest: duras & solidas non potest. vitur alia quidem similitudine M. Tull. orat. pro Roscio Com. in eadem re: sed nō minus apta, his verbis, *Nonne, ut ignis in aquā coniectus cōtinuō restinguitur, & refrigeratur: sic referuens falsum crimē in purissimā, & castissimā vitam collatū, statim cōcudit & exstinguitur?*

OFFENDET SOLIDO.] in solidum incurret, ita ut lædatur potius, quàm lædat.

EQVID. NIHIL HIC DIFFIND. POSSVM] ita reperi scriptum in vno cod. Vatic. & Tornes. vno Nicotiano. non, ut habent vulgati libri, *diffingere*. Et sanè hanc (quam dico) scripturam agnoscere videtur siue Acro, siue Porphyrio. *diffindere* autem verbum est antiqui iuris ciuilibus, quod valet differre, quamquam nonnulli malunt dici *diffundere*: à quibus dissentio. Verba sunt hæc ex lege secunda Numæ Pompilij: *Si quid horum fuit vitium iudici, arbitro ve, reo ve, is dies diffissus esto*. T. Liuius lib. 9. *atque ei legem Curiatam de imperio ferenti, triste omen diem diffidit*. Aul. Gellius lib. 14. cap. 2. *Atque in dierum quidem diffisionibus, &c. vbi vulgò legitur rerum diffisionibus.*

SED TAMEN VT MON.] hæc pertinent ad versum, qui statim sequitur, *Si mala cond.* hoc sensu: sed tamen, ut cautior sis, idque à me monitus, ne fortè ignorantia legum te in fraudem impellat: si quis in aliquem famosa carmina scripserit, datur in eum actio, & pœna est in eum lege sancita. M. Tull. lib. 4. Tuscul. *quamquam id quidem etiam XII. tabula declarant, condiam tum solitum esse carmen: quod ne liceret fieri ad alterius iniuriam, leges sanxerunt*. idem lib. 4. de rep. *Nostre contra XII. tabula cum per paucas res capite sanxissent, in his hanc quoque sancendam putauerunt, si quis actitauisset, siue carmen condidisset, quod infamiam afferret flagitiūve alteri, praclarè. Iudicis enim, ac magistratum disceptationibus legitimis propositam vitam, non poetarum ingenii habere debemus, nec probrum audire, nisi ea lege, ut respondere liceat, & iudicio defendere*. sic epist. ad August. *quin etiam lex, Pœnaq; lata, malo qua nollet carmine quemquam Describi.*

SANCTAR. INSC. LEG.] sanctæ leges dicuntur, quæ aliquid iubent, aut vetant pœna irrogata, & sancita, si quis secus faciat. *inscitia legum*, id est, inscientia, seu ignorantia legum. sic loquitur infrà sat. prox. in extr. *aut vasi inscitia iuris*. & sat. 3. eiusd. lib. *& quacumque inscitia veri Cacum agit*. & epist. 3. lib. 1. *seu rerum inscitia vexat*, nisi fortè in his omnibus locis legendum est, *inscientia*, ut *inscientia* sit quattuor syllabarum, per *auilignu*, quod item fieri in alijs vocibus alibi indicauimus, verbi gratia, in *Vindemiator*. saty. 7. lib. 1. in *Lusciniæ*. sat. 3. huius lib. & similibus.

IVS EST, IVDICIUM QVE] lex lata est, & actio in eum datur.

ESTO] demus ita esse, (inquit Horat.) videlicet pœnam esse constitutam in eum, qui mala in

quempiam carmina scripserit: sed si quis bona scripserit, laudatur iudice Cæsare, ambiguum inest in voce *mala*. Trebatius enim *mala* accipit famosa: Horat. autem indocta, atque incondita, seu male nata.

OPPROBRIIS] quidam libri veteres habent, *Opprobrio*: in his Morellianus, & Clericanus, & Russardinus vnus.

LATRAVERIT] sic reperi scriptum in septem codicibus calamo exaratis: trib. Vatic. & Iann. Nicot. Russ. Cleric. vnus Vat. & Faern. & quidam alij habent *lacerauerit*. ego priorem scripturam secutus sum, quia à pluribus libris comprobatur. placet mihi tamen & altera, *lacerauerit*: cui ex aduerso respondet nomen *integer*: hoc modo, *lacerauerit* homines improbos, ideoque *lacerandos*, cum ipse sit integer, id est, innocens, & castus. Præterea M. Tull. Philipp. 1. 1. ita loquitur, *verborum contumeliis lacerare*. nisi quis dicat *lacerare*, grauius esse, quàm *latrare*: & hoc huic loco conuenire: illud non conuenire. *Hæc autem si quis oppr. dign. lac.* & reliqua, quæ sequuntur, videntur dici à Trebatio, hoc modo, si quis improbum, impudicum, periurum, atque impium *latrauerit*, seu *lacerauerit*, cum sit ipse purus, & innocens, leges ipse xxi. tabularum risu dissoluentur, & pœnam remittent: tu autem omni molestia liberatus, abibis: tu missus fies: tu absoluëris. Ego suspicatus sum aliquando, etiã superiora illa verba, *sed bona si quis, &c.* esse Trebatij, continenteq; iam esse, & perpetuam Trebatij ad extremum orationem, ut aduersentur scilicet illis, *si mala condiderit*. alij omnia volunt esse Horatij.

TABVLÆ] id est, vel ipsæ leges risu dissolutæ supplicium remittent, vel ipsi iudices, qui sunt legum custodes, atque ad eò leges loquentes, effusè ridebunt ob carmina abs te in quempiam opprobriis dignum scripta.

SATYRA 2.

QVÆ virtus, & quanta, boni, sic viuere paruo:

(Nec meus hic sermo est: sed, quem præcepit Ofellus

Rusticus, abnormis sapiens, crassaq; Minerva.)

Discite non inter lances, mensasq; nitentis,

Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum

Acclinis falsis animus, meliora recusat:

Verum hic impransi mecum disquirite. cur hoc?

Dicam si potero. malè verum examinat omnis